

Hannele Heine

anestesiologian erikoislääkäri, Tyks
Selyn hallituksen jäsen,
JUKOn koordinoiva pääluottamusmies
Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirissä

Viime syksy oli Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirissä uudenlainen. Kävimme yt-neuvottelut ja koimme lomautukset. Nyt vuoden vaihduttua tapahtuneita pystyy tarkastelemaan jo hieman etäämmältä ja kokonaisvaltaisemmin.

Yt-neuvotteluissa tavoiteltiin 5,8 miljoonan euron säästöjä henkilöstökuluista loka–joulukuun aikana. Tämä tarkoitti noin 6,5 prosentin henkilöstökululeikkausta jokaisena kolmena kuukautena. Tavoite tuntui jo alun alkaen saavuttamattomalta, semminkin kun reunaehtona oli, etteivät säästöt saa näkyä toiminnassa. Yhtälön vaivaton toteutuminen olisi edellyttänyt, että sairaanhoitopiirin palkkalistoilla olisi aiemmin pidetty suurta tyhjäntoimittajien ammattikunnan joukkoa!

Yt-neuvotteluja käytiin tosissaan yrittäen neljä viikkoa, mutta läpimurtoa ei saavutettu. Lopputuloksena olivat työnantajan yksipuoliset toimet: koko henkilöstöön kohdentuvat lomautukset tai pakkotalkoovapaat. Pitämällä neljä pakkotalkoovapaapäivää loka–joulukuussa vältti seitsemän päivän lomautuksen. Pakkotalkoovapaata otti liki 4 500 henkilöä, 300 joutui lomautetuksi. 2 800 henkilöä jäi syystä tai toisesta toimien ulkopuolelle.

Toteutuneeksi henkilöstökulujen

Lomautukset väärä lääke kroonisessa taudissa

säästökseksi on laskettu 2,5 miljoonaa euroa. Tätä summaa kuitenkin pienentää lomapalkkavelan kasvu miljoonalla eurola. Kun henkilöstöä oli talkoovapailla tai lomautettuna, vuosilomia ei pystytty pitämään yhtä paljon kuin normaalisti; ne jäivät säästöön ja realisoituvat velkana tilinpäätökseen. Näin yt-menettelyllä saatiin säästöjä lopulta 1,5 miljoonaa euroa tilinpäätökseen. Tulojen menetyksistä ei ole arvioita.

Vaikutuksia potilashoittoon ja hoitojonoihin ei ole toistaiseksi pystytty arvioimaan tarkasti. Mitään erittäin poikkeavaa tapahtumaa ei ollut. Potilavahingot eivät ilmeisesti lisääntyneet. Monessa potilasasiamiehelle ilmoitetussa tapauksessa oli osasyynä kiire. HaiPro-ilmoituksia häirtäytymistä henkilöstö teki selvästi enemmän kuin tavallisesti, ja suuressa osassa oli taustalla vaikuttaviksi tekijöiksi mainittu talkoovapaat ja resurssipula.

Mitä muuta saatiin? Mielipahaa, ärtymistä, käytäväjurputusta. Keskinäisen luottamuksen vähenemää. Koko syksyn ajan yt-toimet veivät useiden kymmenien työntekijöiden sekä esimiesten koko työajan ja energian, ja kaikkien muidenkin työnteko häiriintyi. Kehitystoiminta ja uudistaminen keskeytettiin, jotta saatiin vapautettua työaikaa yt-toimien toteuttamiseen. Ankeuttajat valtasivat sairaanhoitopiirin: puheet kävivät negatiivisiksi, mielet myrkyttyivät, taakka repuissa kasvoi. Kaikilla oli syy tuntea itsensä loukatuksi ja petetyksi, joilla-kuilla useita syitä. Työsuojeluun tehtiin

satoja ilmoituksia poikkeuksellisista tilanteista ja työtehtävistä, kasvaneesta työkuormituksesta ja osaamisen vajeista: ”Osastoa on hoidettu jo toista viikkoa niin, että toisen osaston lääkäri piipahtaa hoitamassa kiireisimmät asiat oman työnsä ohella. Hoidettavien asioiden jono kasvaa ja vaikeuttaa toimintaa ja potilaan hoitoa.”

Korjasivatko lomautukset sairaanhoitopiirin talouden? Eivät. Vuosi vaihtui uudeksi, mutta talouden tilanne vaikuttaa jo vanhalta tutulta: etsimme jälleen keinoja säästääksemme reilut 8 miljoonaa euroa. Syksyn yt-toimet eivät tuottaneet mitään sellaista toiminnanmuutosta, joka olisi tuonut pysyvää kuluvähenemää. Suhteutettuna yli 600 miljoonan euron vuosittaisiin toimintakuluihin lomautukset toivat vain pienen kertaluonteisen säästön.

Haluan uskoa, että opimme viime vuodesta, ettei kertatoimilla korjata budjetin jatkuvaa toimintakuluvajetta. Yt-menettelyllä ei edes ostettu lisäaikaa pysyvien toiminnallisten muutosten teolle, koska muutosten suunnittelu ja toteuttaminen pysähtyivät yt-hässäkän takia. Nyt keskitymme toiminnallisten muutosten toteuttamiseen ja tavoittelemme pysyvää toimintakulusäästöä. Tulevat muutokset eivät ole kaikilta osin mukavia eivätkä juustohöylämäisen tasapuolisiakaan. Toivottavasti niissä on järki mukana siten, että ne tuottavat pysyvän ratkaisun kulujen karsintaan heikentämättä palvelutuotantoa olennaisesti.